

Arhiv, časopis Arhiva Srbije i Crne Gore, 6, 1-2(2005)

Arhiv Srbije i Crne Gore objavljuje dva puta godišnje časopis Arhiv. Glavni urednik publikacije je Mijomir Vujačić. Adresa redakcije je: V. Pelagića 33, 11000 Beograd, p.f. 65, Srbija i Crna Gora, e-mail: arhivscg@sezampro.yu, URL: <http://www.arhiv.sv.gov.yu>. Časopis tvori nekoliko većih cjelina: Arhivistika, Istoriografija, Dokumenta, Galerija, Međunarodni seminari, Prikazi, Saradnici, Uputstvo saradnicima. Objavljeni prilozi pisani su srpskim jezikom i na ćirilici, a sadržaj publikacije dan je trojezično: na srpskom, engleskom i ruskom jeziku. Broj 1-2, 6. godišta broji 185 stranica.

Arhivistika

Prvi prilog u ovom dijelu su prijevodi: Preporuka br. R (2000) 13 Odbora ministara država članica o europskoj politici i dostupnosti arhivske građe, Dodatak Preporuci br. R (2000) 13, Memorandum koji objašnjava Preporuku br. R (2000) 13 Odbora ministara država članica o europskoj politici i dostupnosti arhivske građe, Komentar na odredbe Preporuke, Preporuka R (2002) 2 odbora ministara Saveta Evrope državama članicama o dostupnosti službenih dokumenata, Preporuka Rec (2003) 15 Odbora ministara državama članicama o arhiviranju elektronskih dokumenata u pravnom sektoru. Drugi je prilog prijevod predavanja *Standard za opisivanje arhivske građe, Encoded Archival Description (EAD), Internet kao osnovni faktor za pojavljivanje standarda EAD* Stanislava G. Jeremjejeva, održanog na međunarodnom seminaru »Standardi za opisivanje arhivskih dokumenata«, Moskva, Rusija, 9. veljače 2005. godine. Treći je prilog rad Todorakove Milene *Arhivi u Bugarskoj* u kojem je dana povijest formiranja suvremenog modela arhivskog sustava u Republici Bugarskoj, počev od 1878. godine.

Istoriografija

Viktor Mirčić u radu *Francusko-srpska banka a.d. Beograd 1910-1951*. istražuje ovu banku čiji je utjecaj na privredni razvoj Srbije u prvoj polovini 20. st. ostvarivan stranim, prvenstveno francuskim kapitalom. Zbog naklonosti Srbije prema Francuskoj, banka je zauzimala vodeće mjesto među stranim bankama. Tijekom 42 godine rada, banka je prošla kroz 12 ratnih godina. Banka je bila posrednik u osnivanju francusko-srpskih privrednih društava i olakšavala dotok francuskih i stranih ulaganja.

Članak Bojana Simića *Partijski presbiro Jugoslovenske radikalne zajednice* pokušaj je rekonstrukcije djelatnosti Partijskog presbiroa JRZ-a u razdoblju od osnivanja do pada Milana Stojadinovića. Funkcije, uloga, sastav i značaj ove institucije predstavljeni su na temelju raspoloživoga gradiva. Milan Stojadinović bio je jedan od rijetkih modernih političara svoga doba koji je pridavao veliko značenje propagandi. Partijski presbiro uglavnom je djelovao na teritoriju naseljenom srpskim stanovništvom, području kojem je i bio namijenjen. Stvoren je kako bi poslužio interesima JRZ-a i njenog predsjednika, i djelovao je u tom pravcu. Ulogu središnjeg organa koji bdije nad cjelokupnom partijskom štampom obavljao je u skladu sa zadacima, objektivnim i materijalnim mogućnostima.

Vesna Đikanović, *Jugoslovensko iseljeničtvo u SAD u vreme velike ekonomske krize 1929-1934.*, bavi se položajem i problemima s kojima su se suočavali jugoslavenski iseljenici u SAD-u tijekom ekonomske depresije tridesetih godina 20. stoljeća, kao i posljedicama koje je kriza ostavila na jugoslovensko iseljeničtvo u Americi. Svaka iseljenička kolonija, a bile su rasute po cijeloj zemlji, bila je izložena različitim oblicima krize, pritiscima i diskriminaciji. Kriza je u materijalnom i socijalnom pogledu unazadila jugoslavenske iseljenike jer su se morali zadovoljavati lošijim i slabije plaćenim poslovima, i uglavnom su potrošili svoje uštedevine te su praktički bili vraćeni na početak svoga emigrantskog života. Procjenjuje se kako su jugoslavenski iseljenici pred početak 2. svjetskog rata materijalno stajali mnogo gore nego u razdoblju prije krize, a velik ih se broj nalazio na popisima nezaposlenih radnika koji primaju državnu pomoć.

Slobodan Selinić u prilogu *Omladina gradi Jugoslaviju, savezne omladinske radne akcije u Jugoslaviji 1946-1963*. obrađuje najveće radne akcije (autoput Bratstvo-jedinstvo, pruge Brčko-Banovići, Šamac-Sarajevo i Banja Luka-Doboj, Novi Beograd, fabrika u Železniku) na nekoliko razina: vrijeme građenja, broj i strukturu graditelja, značenje, pokušaj vlasti da dio graditelja prebaci u

privredu. U razdoblju od 1946. do 1952. godine preko milijun mladih Jugoslavena sudjelovao je na saveznim akcijama.

Dragan Bogetić, *Prekid diplomatskih odnosa Jugoslavije i SR Njemačke*, obrađuje zbivanja koja su davala ton suradnji Jugoslavije i SR Njemačke polovinom 50-ih godina 20. st. Riječ je o događajima koji su neposredno prethodili prekidu diplomatskih odnosa, ali i o događanjima koja su uslijedila nekog toga. Negativan trend u sferi političkih odnosa dviju država nije bitno utjecao na visok stupanj bilateralne gospodarske suradnje. Rukovodeći se isključivo gospodarskim interesima, zvaničnici iz Beograda i Bona poduzeli su odgovarajuće mjere u sferi djelovanja konzularnih službi, koje su kompenzirale izostanak rada diplomatskih predstavništava. Šezdesete su godine 20. st. bile godine prave poplave zapadnonjemačkih turista na Jadranu, masovnog odlaska jugoslavenskih stručnjaka na rad u SR Njemačku i porasta broja jugoslavenskih stručnjaka na specijalizaciji u toj državi.

Dragan Petrović u radu *Francusko-jugoslavenski odnosi u vreme alžirskog rata: godina 1961.* daje pregled tradicionalno dobrih odnosa između dvije zemlje, koji su u doba alžirskog rata zapali u krizu zbog različitih stavova o budućnosti Alžira. Rad se temelji na izvornom arhivskom gradivu Saveznog ministarstva inozemnih poslova. Francusko-jugoslavenski odnosi su od početka alžirskog rata u jesen 1954. godine postali opterećeni različitim viđenjem alžirskog problema. Francuska je zastupala mišljenje kako je Alžir integralni dio Francuske s mogućnostima modificirane autonomije, a političko vodstvo FNRJ je podržavalo soluciju neovisnog arapskog Alžira.

Dokumenta

Bakić Jelena, *Danak za Izrael, Izveštaji o potapanju broda Patria u luci Haifa krajem 1940.*, daje tekst dva izvještaja jugoslavenskog konzula u Jeruzalemu koji govore o situaciji u Palestini, nakon potapanja broda Patria, na čijim su se palubama nalazili ilegalni židovski useljenici. Opojevljić Lidija, *Doneseno iz Kaira, Britansko uputstvo za jugoslovensku propagandu*, predstavlja (putem slike i prijevoda) dokument Glavne točke sporazuma o jugoslavenskoj propagandi, nađenog prilikom obrade gradiva fonda Generalni konzulat KJ u Cape Townu – 1941.-1945. (AJ-395).

Galerija

Miladin Milošević je napisao kraći tekst, praćen fotografijama, o proslavi 55. godišnjice osnivanja Arhiva. Početkom 2005. navršilo se 55 godina od osnivanja Državne arhive FNRJ / Arhiva Jugoslavije / Arhiva Srbije i Crne Gore. Tom je prigodom Svetozar Marović, predsjednik Srbije i Crne Gore, odlikovao Arhiv Ordenom rada *za izuzetan doprinos u obradi, sređivanju i zaštiti arhivskog gradiva, kao i za naročite zasluge u razvijanju i unapređivanju arhivske djelatnosti i očuvanju kulturnih dobara.*

Međunarodni seminari

U ovom su dijelu dana izvješća sa dva seminara: Međunarodnog seminara *Standardi za opisivanje arhivskih dokumenata*, Moskva, 8.-11. veljače 2005. i Međunarodnog stručnog arhivističkog staža u Parizu, od 6. travnja do 15. lipnja 2005.

Prikazi

Prikazane su publikacije: *Izveštaji Ministarstva inozemnih poslova Kraljevine Jugoslavije 1930*, knj. 1, august-decembar 1930. Priredili Nada Petrović, Saša Ilić, uvod Milan Ristović, Beograd, Arhiv Srbije i Crne Gore, 2005, (298); Slobodan Selinić, *Beograd 1960-1970, snabdevanje i ishrana*, Beograd, INIS, 2005, (529); *Velike sile i male države u hladnom ratu 1945-1955 (slučaj Jugoslavije)*, Zbornik radova sa međunarodne naučne konferencije, Beograd, 3-4. studeni 2003, urednik Ljubodrag Dimić, Katedra za istoriju Jugoslavije Filozofskog fakulteta u Beogradu, Arhiv Srbije i Crne Gore, Institut za noviju istoriju Srbije, Centar za istraživanje hladnog rata LSE London. – Beograd SD PUBLIK, 2005, (400); *Balkanski pakt 1953-1954*, Zbornik dokumenata iz Arhiva Vojnoistorijskog instituta, Arhiva Ministarstva spoljnih poslova i Arhiva Josipa Broza Tita (1952-1960), Beograd 2005. (930).

Živana Hedbeli